Caruna (Caruna Oy ja Caruna Espoo Oy) 9.10.2026

Carunan lausunto hallituksen esitysluonnokseen sähköverkkoon liittämisen etusijamenettelystä, VN/24069/2026

Caruna kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnokseen sähkömarkkinalain muuttamisesta sähköverkkoon liittämisen etusijamenettelyn lisäämiseksi. Kuten esitysluonnos toteaa, sähköverkkoon liittämisen kysyntä on kasvanut merkittävästi sähköistymisen, uusiutuvan energian tuotannon lisääntymisen sekä uudentyyppisen sähkönkulutuksen ja sähkövarastoinnin yleistymisen myötä. Caruna yhtyy tähän arvioon. Sähkönkulutuksen ja -tuotannon ennustetaan kolminkertaistuvan vuoteen 2040 mennessä, samalla kuin paikalliset huipputehot kasvavat jyrkästi yhteiskunnan sähköistyessä ja sähkönkäytön yhdenaikaistuessa hintaohjauksen myötä. Tämä esimerkiksi tarkoittaa, että asiakkaidensa tarpeisiin vastaamiseksi Carunan jakeluverkon kapasiteetti on kaksinkertaistettava seuraavan vuosikymmenen aikana.

Keskeisimpinä huomioinaan Caruna lausuu seuraavaa:

- Caruna kannattaa kapasiteetin priorisointia poikkeuksellisissa niukkuustilanteissa, mutta korostaa, että ennakoivien verkkoinvestointien vauhdittaminen ja verkonhaltijoiden investointikyvyn turvaaminen on ensisijainen ja ainoa keino varmistaa tarvittava verkon kapasiteetti kehittyvän ja sähköistyvän yhteiskunnan tarpeisiin pitkällä aikavälillä ja kestävästi.
- Pidämme siis positiivisena, että yhteiskunnan tasolla kehitetään priorisointikehys sellaisia hetkellisiä poikkeustilanteita varten, joissa verkkokapasiteettia on saatavilla rajoittuneesti, jotta mahdollisimman monien asiakkaiden tarpeisiin pystytään vastaamaan mahdollisimman nopeasti. Esitysluonnosta tulee kuitenkin tarkentaa yksiselitteisesti niin, että etusijamenettelyä ei käytetä tilanteissa, joissa kapasiteettiniukkuutta ei ole. Menettelyn ei tule muodostua yleiseksi, kaikkia tarjouspyyntöjä koskevaksi mekanismiksi. Tavoite tulee olla riittävän kapasiteetin varmistaminen verkkoinvestointien kautta ajan kuluessa eikä pysyvän niukkuuden jakaminen. Vain näin turvataan kasvu ja riittävä kriisinkestävyys epävarmuuksien lisääntyessä.
- Jotta esitysluonnoksen tavoite turvata pienasiakaskunnan ja kriittisten toimijoiden sähkönkäytön tarpeet voi toteutua, näemme keskeisenä, että verkonhaltijoiden välisiin liittymiin ei tule soveltaa esitysluonnoksessa ehdotettua etusijamenettelyä, vaan verkonhaltijoiden väliset liittymät tulee käsitellä ennen etusijamenettelyn käynnistämistä, ensisijaisena, erillisenä kokonaisuutena. Tämä on välttämätöntä pienasiakaskunnan ja kriittisten toimintojen kapasiteetin turvaamiseksi, sillä verkonhaltijoiden väliset liitynnät ja niiden kapasiteetti palvelevat koko takana olevaa pienasiakaskuntaa, ei yksittäisiä suuria liittyjiä.

<u>Sähköverkkoinvestointien vauhdittaminen ensisijaista</u>

Esitysluonnos toteaa, että sähköverkot ovat paikoitellen ruuhkautuneet niiden aktiivisesta kehittämisestä huolimatta. Caruna haluaa korostaa, että investointitarve jakeluverkkoihin on seuraavan kymmenen vuoden aikana valtava. Koko Suomen tasolla jakeluverkkoon on investoitava vuosittain noin 1,2 miljardia euroa vuoteen 2040 mennessä eli selvästi enemmän kuin aiemmin (vuosina 2016–2024 investointien keskiarvo noin 742 meur vuosittain), jotta sähköjärjestelmämme kestää tulevien vuosien kasvun. Tätä vasten Caruna alleviivaa, että pitkällä aikavälillä ennakoivien verkkoinvestointien vauhdittaminen ja verkonhaltijoiden investointikyvyn turvaaminen on ensisijainen ja ainoa keino varmistaa tarvittava verkon kapasiteetti kehittyvän ja sähköistyvän yhteiskunnan tarpeisiin. Minkäänlainen priorisointimalli ei ole kestävä ratkaisu kasvun ja kriisinkestävyyden varmistamiseksi, vaan johtaisi pysyvään säännöstelyyn ja niukkuuden jakamiseen, mikäli priorisoinnista tulisi vaihtoehto riittäville verkkoinvestoinneille yli ajan.

Caruna (Caruna Oy ja Caruna Espoo Oy) 9.10.2026

Etusijamenettely vain todellisissa niukkuustilanteissa

Pidämme silti myönteisenä, että yhteiskunnan tasolla kehitetään priorisointikehys sellaisia hetkellisiä poikkeustilanteita varten, joissa verkkokapasiteettia on saatavilla rajoitetusti, jotta mahdollisimman monien asiakkaiden tarpeisiin pystytään vastaamaan tarkoituksenmukaisesti ja mahdollisimman nopeasti. Esitysluonnos toteaa etusijamenettelyn koskevan kaikkia 20 d § 1 momentin tarkoittamia tarjouspyyntöjä riippumatta siitä, onko kapasiteetista niukkuutta. Säädöskohtaisissa perusteluissa nostetaan kuitenkin esiin etusijamenettelyn käytännössä vaikuttavan nimenomaan niukkuustilanteissa. Näemme, että tätä lainsäätäjän tarkoitusta tulee vahvistaa yksiselitteisesti niin, että etusijamenettelyä ei käytetä tilanteissa, joissa kapasiteettiniukkuutta ei ole. Esitysluonnosta tulisi siis tarkentaa niin, että menettely koskee 20 d § 1 momentin tarkoittamia tarjouspyyntöjä vain kapasiteetin niukkuustilanteissa. Menettelyn ei tule muodostua yleiseksi, kaikkia tarjouspyyntöjä koskevaksi mekanismiksi, jolloin liittämistä hidastetaan myös alueilla, joissa kapasiteetin niukkuutta ei ole.

Katsomme, että menettelyä tulisi vähintäänkin kehittää pienempien liittyjien menettelyn keventämiseksi ja kapasiteetin varmistamiseksi laajentamalla etusijaryhmää 1 niin, että ryhmän tehorajaa nostettaisiin nykyisestä 3 MW:stä 10 MW:iin. Vaihtoehtoisesti näemme, että etusijaryhmää 1 voisi laajentaa kattamaan kaikki muut sähkönkäyttökohteet, jotka liittyvät pienjännite- tai keskijänniteverkkoon. Näin turvattaisiin selkeästi pienempien asiakkaiden asema sekä liittämisen nopeus ja yksinkertaistettaisiin ja kevennettäisiin huomattavasti koko priorisointimenettelyä. Tosiasiallisesti kapasiteettihaasteita ja kilpailua niukkuudesta aiheuttavat kuitenkin ensi sijassa tehoiltaan sellaiset isot liittyjät, jotka joka tapauksessa liittyvät suurilta osin suurjännitteiseen jakeluverkkoon tai kantaverkkoon. Samalla tulee varmistaa, ettei rajaus kannusta asiakkaita hakeutumaan suurjänniteverkon sijasta keskijänniteverkkoon tilanteissa, joissa tähän ei ole teknisiä perusteita. Tätä pystyisi varmistamaan esimerkiksi liittämisperiaatteita päivittämällä.

Verkonhaltijoiden väliset liittymät turvattava erillisenä kokonaisuutena

Pidämme pienasiakasnäkökulmasta positiivisena luonnosesityksen tavoitetta siitä, että sääntelyllä turvattaisiin sähköverkon kapasiteetin riittävyys tavanomaiselle sähkönkäytön kasvulle, joiden liittymät ovat teholtaan pieniä, mutta kilpailevat samasta kapasiteetista huomattavasti suuritehoisempien liittymien kanssa. Pidämmekin kannatettavana kriittisten toimijoiden sekä pienten sähkönkäyttökohteiden tarpeiden priorisointia ensimmäiseen ryhmään. On myös positiivista, että malli edellyttää, että ennen kapasiteetin tarjoamista muihin etusijaryhmiin verkonhaltijan on varattava etusijaryhmään 1 kuuluvien liittymien ennakoidun kehityksen edellyttämä kapasiteetti, jota saisi tarjota vain tähän tarkoitukseen.

Jotta esitysluonnoksen tavoite vastata pienasiakaskunnasta tuleviin sähkönkäytön tarpeisiin voi toteutua, pidämme keskeisenä, että verkonhaltijoiden välisiin liittymiin ei tule soveltaa esitysluonnoksessa ehdotettua etusijamenettelyä, vaan verkonhaltijoiden väliset liittymät tulee käsitellä ennen etusijamenettelyn käynnistämistä, ensisijaisena, erillisenä kokonaisuutena. Verkonhaltijoiden väliset liittymät palvelevat ensi sijassa koko niiden takana olevaa asiakaskuntaa, josta pienasiakkaat useassa tapauksessa muodostavat suurimman osuuden. Esitämmekin tämän kohdan poistamista esitysluonnoksesta. Verkonhaltijoiden tarvitseman kapasiteetin turvaaminen erillisenä kokonaisuutena on keskeinen edellytys sille, että luonnosesityksen tavoitteet voidaan käytännössä saavuttaa.

Esimerkiksi jakeluverkon tehontarpeen kasvu alueverkon ja kantaverkon suuntaan, joka realisoituu joko uusina liittyminä alueverkkoon tai kantaverkkoon tai nykyisten liittymien tehonkorotuksina, aiheutuu kuluttaja-, pk-yritys- ja pienasiakkaiden tehontarpeiden ja kulutuksen kasvusta yhteiskunnan sähköistyessä. Jakeluverkon pienemmät liittyjät tai liittymän korottajat kumuloituvat siis merkittäväksi kapasiteettitarpeeksi ylemmän verkkotason suuntaan. Tämän vuoksi jakeluverkon alueverkolta sekä alueverkon kantaverkolta tarvitseman kapasiteetin taustalla olevia yksittäisiä keski- ja pienjänniteasiakkaita on käytännössä vaikea eritellä suuresta massasta esitysluonnoksen vaatimalla tavalla.

Tämän lisäksi verkonhaltijoiden välisen liittymiskapasiteetin tarvetta syntyy verkkoon liittyvistä asiakkaista, joihin menettelyä jo sovelletaan. Kaksinkertaiselle tarkastelulle ei ole perusteita. Pienasiakaskunnan ja yhteiskunnan kriittisten toimijoiden kapasiteettitarpeiden turvaamiseksi on siis keskeistä, että esitysluonnosta tarkennetaan lainsäätäjän tahtotilan mukaisesti niin, että verkonhaltijoiden väliset liittymät ovat etusijamenettelystä erillinen, ensisijainen, kokonaisuus. Ilman tätä tarkennusta vaarantuu esitysluonnoksen tavoite turvata pienasiakaskunnan ja kriittisten toimijoiden kapasiteettitarpeet.

Mikäli esitysluonnoksen kaltainen etusijamenettely ulotetaan myös verkonhaltijoiden välisiin liittymiin, on erityisen tärkeää varmistaa, ettei malli jätä tulkinnanvaraa tai johda epäselviin menettelyihin. Toisen verkonhaltijan ilmoittamat tiedot kapasiteettitarpeesta tulisi hyväksyä sellaisenaan, eikä ilmoituksen tulisi käynnistää erillistä arviointiprosessia. Kyseinen malli aiheuttaisi myös resurssi- ja kustannusvaikutuksia verkonhaltijoille sekä pidentäisi liittämisaikaa entisestään, ja näitä tulee pyrkiä minimoimaan.

Caruna näkee esityksen hengen mukaisesti pienempien asiakkaiden aseman turvaamiseksi, että myöhemmässä sähkömarkkinalain kehittämisessä tulisi edistää mahdollisuutta sisällyttää suurjännitteiseen jakeluverkkoon liittämisestä perittävään liittymismaksuun kustannusvastaavasti ne verkon vahvistamiskustannukset, jotka aiheutuvat yksittäisen suuren asiakkaan liittämisestä. Tämä auttaisi hallitsemaan muille verkkoasiakkaille kohdistuvaa kustannusrasitetta.

<u>Kehittämisvelvollisuuden periaate tulee turvata</u>
Emme pidä perusteltuna esitysluonnoksessa ehdotettua muutosta verkonhaltijan kehittämisvelvollisuuteen ja esitämme tämän lisäyksen poistamista. Sähköverkon kehittämisen tulee säilyä ensisijaisena keinona vastata kapasiteetin kysyntään, eikä etusijamenettelystä saa muodostua välinettä korvata tai muuttaa nykyistä kehittämisvelvollisuutta. Mikäli näin olisi, se johtaisi tilanteeseen, jossa kapasiteettia ei edes pyrittäisi rakentamaan, vaan tavoitteena olisi niukkuuden jakaminen pysyvällä tavalla. Esitetyn lisäyksen poistaminen on tarpeen sen varmistamiseksi, että kaikille osapuolille on selvää, ettei esityksellä pyritä muuttamaan fundamentaalista verkonhaltijan velvollisuutta kehittää verkkoaan.

<u>Ennakoiva verkon kehittäminen etusijamenettelyn edellytyksenä</u>
Esitysluonnoksessa verkonhaltija velvoitetaan varaamaan etusijaryhmään 1 kuuluvien liittymien ennakoidun kehityksen edellyttämä kapasiteetti ennen kapasiteetin tarjoamista muihin etusijaryhmiin. On erittäin myönteistä, että esitysluonnoksessa tunnistetaan tätä kautta tarve verkon ennakoivalle kehittämiselle kyseisen ryhmän liityntätarpeiden turvaamiseksi. Näemme kuitenkin ristiriidan tämän tavoitteen ja esitysluonnoksen vaikutusarvioinnissa esitetyn näkemyksen välillä. Vaikutusarvioinnin mukaan esitys voi sijoittumisen optimoinnin kautta vähentää verkkoinvestointien tarvetta sekä parantaa olemassa olevan sähköverkon hyödyntämisastetta. Kuten sähköistyvän yhteiskunnan tarpeiden palveleminen laajassa mittakaavassa, myös etusijaryhmän 1 kapasiteettitarpeiden turvaaminen edellyttää ennakoivia verkkoinvestointeja, ei vähentyviä verkkoinvestointeja. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että verkonhaltijoilla on aidosti kyky kehittää verkkoa ennakoivasti tuleviin kapasiteettitarpeisiin vastaamiseksi. Vain näin turvataan kasvu ja riittävä kriisinsietokyky kaikissa tilanteissa.

<u>Menettelyn vaikutukset muihin liittyjiin ja liittämisaikojen ennakoitavuuteen</u>
Haluamme huomauttaa, että luonnosesityksen etusijamenettelyn aikajänne jää liittyjien näkökulmasta epäselväksi eikä näin palvele esitysluonnoksen tavoitetta parantaa liittyjän mahdollisuutta ennakoida asemaansa. Esitysluonnoksen vaatimus toteuttaa etusijakäsittelyä kaksi kertaa vuodessa on näkemyksemme mukaan liian harvoin ja aiheuttaa turhaa käsittely- ja liittämisviivettä - varsinkin jos etusijamenettelyä sovelletaan kaikkiin liittyjiin eli myös alueilla, joissa kapasiteettirajoitteita ei

ole. Näemmekin, että esitysluonnosta tulisi muuttaa siten, että käsittely tulisi toteuttaa vähintään neljä kertaa vuodessa. Useampi käsittelykerta on tarpeen kohtuuttomien pitkien odotusaikojen ehkäisemiseksi myös niillä liittyjillä, jotka liittyvät verkon kohtiin, missä ei ole kapasiteettihaasteita. Vähintään neljä käsittelykertaa vuodessa turvaisi useamman yhteneväisen määrän käsittelykertoja, sillä priorisointi täytyy tehdä ryhmissä 2–4 joka tapauksessa samaan aikaan tietyillä alueilla riippumatta siitä, kenen verkkoon liitytään tasapuolisen ja läpinäkyvän kohtelun turvaamiseksi.

Lisäksi pidämme tarpeellisena selventää mallia kehittämis- ja liittämisvelvollisuudenkin näkökulmasta, jotta alempiin etusijaryhmiin kuuluville liittyjille ei muodostu kohtuuttomia tai jatkuvasti piteneviä odotusaikoja. Liittyjälle tulee pystyä antamaan arvio liittämisen aikataulusta myös kapasiteetin niukkuustilanteessa ilman, että arvio muuttuu toistuvasti uusien priorisointikierrosten myötä.

Lähtökohtaisesti näemme, että priorisointimenettelyä sovelletaan muutoksiin, jotka vaativat sopimusmuutoksen. Olemme esitysluonnoksen kanssa samaa mieltä siitä, ettei liittymän suurentamista voi rajata menettelyn ulkopuolelle väärinkäytösten estämiseksi. Esityksessä tulee kuitenkin huomioida, että liittymän suurennustapauksissa priorisointimenettely koskisi lisätehon määrää, ei koko liittymän kokoa.

Lainsäädännön voimaantulon ja soveltamisen osalta haluamme todeta, että eri toimijoiden tasapuolisen ja kohtuullisen kohtelun varmistamiseksi tulisi arvioida menettelyn soveltamista siirtymävaiheessa niihin hankkeisiin, joiden valmistelu on jo pitkällä. Osa hankkeista voi olla edennyt merkittävästi sitovan liittymistarjouksen avulla, vaikka varsinaista liittymissopimusta ei vielä olisi tehty. Menettelyn soveltaminen tällaisiin hankkeisiin voisi heikentää investointiympäristön ennakoitavuutta ja johtaa yksittäisten toimijoiden kannalta kohtuuttomiin lopputuloksiin.

Liite: Muutosesitysehdotukset luonnosesitykseen
Muutokset lihavoituna ja/tai yliviivattuina.

20 D § ETUSIJAMENETTELY

Verkonhaltijan on sovellettava sähkönkäyttökohteiden ja sähkövarastojen liittymistä koskevien tarjouspyyntöjen käsittelyssä 20 e–20 h §:ssä säädettyä menettelyä (etusijamenettely). Mitä tässä pykälässä ja 20 e–20 h §:ssä säädetään liittymistä koskevasta tarjouspyynnöstä, koskee myös tarjouspyyntöä, joka koskee olemassa olevan liittymän suurentamista. Jos liittymä palvelee tai sen tarkoituksena on palvella myös voimalaitosta, etusijamenettelyä sovelletaan, jos liittymän pääasiallisena käyttötarkoituksena on sähkönkäyttökohteen tai sähkövaraston liittäminen.

Verkonhaltijan on otettava 20 f §:ssä säädetyt etusijaryhmät ja 20 h §:ssä säädetty etusijajärjestys huomioon myös tarjotessaan sähköverkkonsa kapasiteettia toiselle verkonhaltijalle siltä osin kuin kapasiteetti on tarkoitettu sähkönkäyttökohteiden ja sähkövarastojen liittämiseen.

Liittyjän on toimitettava verkonhaltijalle tarjouspyynnössä tiedot, jotka ovat tarpeen tarjouspyynnön sijoittamiseksi 20 f §:ssä tarkoitettuun etusijaryhmään, asettamiseksi 20 h §:n 3 tai 4 momentissa tarkoitettuun etusijajärjestykseen ja 20 h §:n 5 momentissa tarkoitetun sähkönkäyttökohteen tai sähkövaraston kehitysasteen arvioimiseksi. ***~~Verkonhaltijan, joka on tehnyt toiselle verkonhaltijalle liittymistä koskevan tarjouspyynnön, on toimitettava tälle tiedot, jotka ovat tarpeen 2 momentissa säädetyn velvollisuuden täyttämiseksi~~***.

Etusijamenettelyn ei tulisi koskea verkonhaltijoiden välisiä liittymissopimuksia. Verkonhaltijoiden välisen liittymiskapasiteetin tarve syntyy verkkoon liittyvistä asiakkaista, joihin menettelyä sovelletaan. Kaksinkertaiselle tarkastelulle ei ole perusteita.

Caruna (Caruna Oy ja Caruna Espoo Oy) 9.10.2026

19 § KEHITTÄMISVELVOLLISUUS

Verkonhaltijan tulee toiminta-alueellaan riittävän hyvälaatuisen sähkön saannin turvaamiseksi verkkonsa käyttäjille ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin sähköverkkojen toiminnalle säädettyjen vaatimusten ja verkon käyttäjien kohtuullisten tarpeiden mukaisesti. ***~~Verkonhaltijan on kehittäessään sähköverkkoaan sähkönkäyttökohteiden ja sähkövarastojen liittämiseksi otettava huomioon 20 f §:ssä säädetyt etusijaryhmät ja 20 h §:ssä säädetty etusijajärjestys~~***.

20 F § ETUSIJARYHMÄT

Etusijaryhmään 1 kuuluu liittymistä koskeva tarjouspyyntö, joka koskee:

1) *sähkönkäyttökohdetta, joka ei ole datakeskus ja* ***joka liittymistehonsa perusteella liitetään pienjännite- tai keskijänniteverkkoon, ja*** *jonka liittymän ottoteho sähköverkosta on enintään* ***kymmenen ~~kolme~~*** *megawattia;*

Lisäksi perusteluihin tulisi tarkentaa, että verkonhaltijoilla ei ole velvoitetta liittää liittyjää keskijänniteverkkoon suurjänniteverkon sijasta, ellei sille ole selkeitä teknisiä perusteita.

20 H § LIITTYMISTÄ KOSKEVIEN TARJOUSPYYNTÖJEN KÄSITTELY JA ETUSIJAJÄRJESTYS

Verkonhaltijan on käsiteltävä etusijaryhmiin 2–4 kuuluvat tarjouspyynnöt etusijaryhmäkohtaisissa erissä ***vähintään ~~kaksi~~ neljä*** *kertaa vuodessa.*

20 G § SÄHKÖVERKON KAPASITEETIN TARJOAMINEN

Pykälään tulisi lisätä uusi momentti samalla alueella toimivien suurjännitteisten jakeluverkon haltijoiden ja kantaverkonhaltijan yhteisestä etusijaryhmien käsittelystä.

Lisätään **”Verkonhaltijoiden on käsiteltävä yhdessä sellaiset tietylle alueelle ja alueella toimiville verkonhaltijoille lähetetyt tarjouspyynnöt, jotka käytännössä edellyttävät saman alueellisen verkkokapasiteetin tarjoamista. ”**

Perusteluissa tulisi tarkentaa, että jaettaessa ylempien jännitetasojen kapasiteettia sekä kyseisen verkonhaltijan että verkkoon liittyneen toisen verkonhaltijan asiakkaiden välillä, tulee etusijamenettelyä soveltaa siten, etteivät liittymistarjouksen tehneet asiakkaat ole eriarvoisessa asemassa riippuen siitä kenelle verkonhaltijalle ne ovat tehneet tarjouspyynnön liittymisestä.